

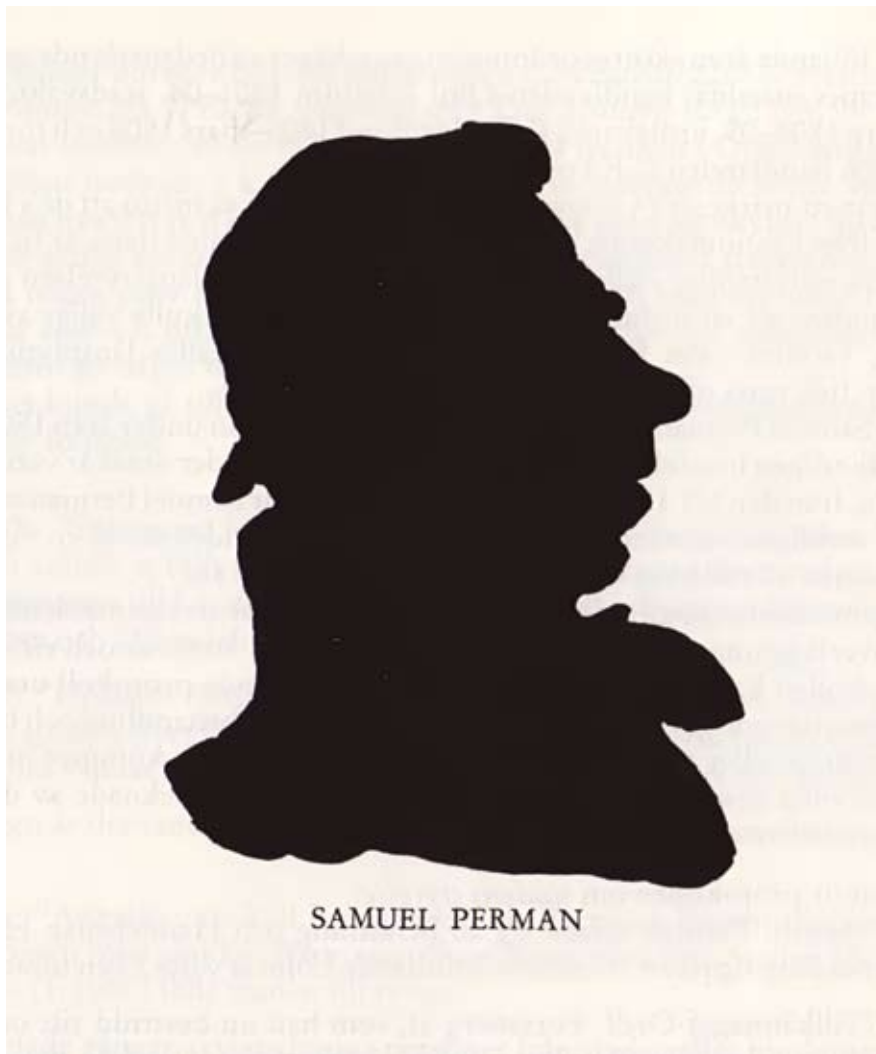
JLS-Nytt

Jämtlands Lokalthistoriker och Släktforskare

Nr 4 - 2013

Årg. 34 Nr 135

Ordförande

Kerstin Ellert, Näcksta 276
830 23 Hackås, 063-77 02 21
kerstin.ellert@bredband.net

Vice ordförande

Ingegerd Richardsson
Sollidenv. 73, 831 43 Östersund
063-12 30 52
ingegerd.richardsson@gmail.com

Sekreterare

Pia Björnhed, Allégatan 20 K
831 37 Östersund, 063-10 27 76
pia.bjornhed@comhem.se

Kassör

Maud Tornving, Nyponvägen 21
831 62 Östersund, 063-10 19 41
tornving@telia.com

Ledamöter

Kerstin Grahn
Brogränd 22 A, 831 41 Östersund
063-51 94 25
kerstin.e.grahn@gmail.com

Kurth Malmberg, Gärde 220
834 98 Brunflo, 063-205 92
kurthmalmberg@hotmail.com

Bo Svartholm, Frimans Väg 18
832 54 Frösön, 063-442 86
jamtrotter@gmail.com

Ersättare

Brita Brännström, Hallonv. 27
831 62 Östersund, 063-12 62 25
hob.brannstrom@spray.se

Jenny Henriksson
Tångeråsen 234, 830 51 Offerdal
0640-35040
jennyjenriksson77@spray.se

Wido Lith, Räntmästarv. 6,
832 44 Frösön, 063-51 37 19
jbwilith@hotmail.com

Revisorer

Villy Wiklund, 063-12 03 81
Örjan Löf, 063-51 93 88

Revisorsuppleant

Elsa Åsberg, 063-12 08 18

Redaktör o webbredaktör

Bo Svartholm, Frimans v 18
832 54 Frösön
063-44286, 070-627 6073
jamtrotter@gmail.com

Redaktionsgrupp

Inger Jonasson, Roddarv. 14 C
831 52 Östersund, 063-51 27 32
inger.jonasson@comhem.se

Margareta Olsson, Ärtvägen 120
831 62 Östersund, 063-12 15 47
margareta.olsson@lillsjon.net

Valberedning

Gun-Marie Blomqvist, 063-12 33 91
(vakant)

Träffvärdar

Kerstin Ahlström, 063-10 97 19
Gun-Marie Blomqvist, 063-12 33 91
Inger Jonasson, 063-51 27 32
Wido Lith, 063-51 37 19
Sig-Britt Wahlström, 063-12 68 49

Programgrupp

Kerstin Ellert 063-77 02 21
kerstin.ellert@bredband.net
Mary Öhrbom, 070-388 9966
mary1494@hotmail.com
Inger Broman, 063-12 82 92
inger.broman@telia.com

Medlemsavgift 2014

Fullbetalande medlem 175:-
Famijemedlem och ungdom
(under 25 år) 50:-
JLS plusgiro 28 91 92-7 samt
bankgiro 715-6706.
Önskas tidskriften istället som
PDF-dokument (i färg) kontakta
kassören (se ovan).

Sid

3	Ordföranden har ordet
4	Samuel Perman och Samuel Perman
7	Beredskapstid och ransonering
9	Öratjärnsdalen
11	Presentationer
12	Kommande program

Foto sid 3: Foto: Margareta Olsson

Hemsidesadress

www.genealogi.se/jamtland

Besöksadress:

Landsarkivet, Arkivvägen 1

Postadress: c/o Riksarkivet,
Landsarkivet i Östersund,
Arkivvägen 1,
831 31 ÖSTERSUND

JLS-Nytt utkommer 4 gånger/år, cirka den 20:e i månaderna februari, maj, augusti och november. Artiklar, efterlysningar mm skickas till någon i redaktionsgruppen via e-post eller vanlig post. OBS! ange alltid källorna till de inskickade artiklarna.

Tips och idéer om innehållet tages tacksamt emot.
Manusstopp till nästa nr är 20 jan 2014.

Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse.
Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insända bidrag.

Upplaga 330 ex

Ansvarig utgivare är Kerstin Ellert
Näcksta, Hackås
Redaktör: Bo Svartholm, Frösön
Tryck: Daus tryckeri Östersund

Ordföranden har ordet

Hösten har kommit och de flesta av er har nog kommit igång med sin släktforskning igen efter sommaruppehållet.

Vi har haft flera välbesökta medlemsmöten och utflykter under hösten. Besöket på Lantmäteriet var mycket populärt. Det finns möjlighet att forska i "allmänhetens terminaler" i Östersund, Strömsund och Sveg. Dessa är öppna för allmänheten vardagar kl 9-12. På plats kan man hitta mer material än det som finns på Lantmäteriets hemsida, www.lantmateriet.se. Digitalt material beställes med e-post eller på telefon genom kundservice. Utskrifter på papper (A4 och A3) kan man få vid terminalerna. Man kan tex få utskrivet en del av en större karta. 1-9 utskrifter i A4 är gratis, därefter får man betala för utskrifterna. Vi fick också en genomgång hur man söker i Lantmäteriets kartmaterial på hemsidan.

Vi vill gärna ha tips från er medlemmar om teman på medlemsmöten och utflykter. Ring eller maila undertecknad om du har några önskemål.

TV-serien "Vem tror du att du är" är igång igen nu i höst. Många, inte bara inbitna släktforskare, tittar på programmen. Den typen av program gör ju släktforskning ännu mer populärt bland allmänheten. Många blir förvånade när de börja forska själva - det inte är så lätt och går så snabbt som på TV. Släktforskning kommer alltid att vara ett detektivarbete som går fram i små steg eller stora språng. Det är fascinerande att man helt plötsligt kan hitta något men letat efter i 10 år. Inte letat efter det dagligen, men något som hela tiden funnits i bakhuvudet vid sökandet efter andra uppgifter.

Många släktforskare skulle nog passa som detektiver. De har oftast den noggrannhet som behövs i detektivarbete.

Du som är medlem är alltid välkommen till vår verksamhet. Det är tillåtet att ta med en gäst som inte är medlem. De kan bli ny medlem om de deltar i något och tycker om vår verksamhet.

Kerstin Ellert

God Jul och Gott Nytt År önskar styrelsen och redaktionen

Samuel Perman och Samuel Perman

För mig är namnet Samuel Perman förknippat med det besök jag gjorde i Östersund i november 2011. Jag besökte Jämtlands Lokalhistoriker och Släktforskare inbjuden att prata om de svenska passens historia och om Genealogiska Föreningens projekt Inrikes pass. I min planering ingick att komma till Östersund en dag i förväg så att jag skulle få några timmar på landsarkivet. På arkivet sökte jag efter passhandlingar och fann också några listor, passdiarier, över utfärdade pass som jag passade på att fotografera. I förberedelserna inför mitt besök hade jag lärt mig att föreningens lokaler låg på Samuel Permans gata och när namnet dök upp i passdiarierna reagerade jag glatt. Som okunnig på Östersunds historia visste jag inte vem han var men blev nyfiken. Jag tog en stund och lärde mig lite av det som finns att läsa på nätet. Det var ju roligt att kunna nämna på föredraget dagen efter att jag funnit apotekaren Perman i de handlingar jag fotograferat.

Det sökbara personregistret över personer som erhållit pass

Det här är nu snart ett och ett halvt år sedan. Vid tidpunkten hade Inrikes pass-projektet inte ännu kommit dithän att vi kunde presentera vårt tänkta dragplåster – ett sökbart namnregister. Men knappt ett år senare, lagom till Släktforskardagarna i Gävle i augusti 2012, kunde vi stolt sjösätta namnregistret och då med 6 500 namn. I skrivande stund (april 2013) har antalet poster i registret ökat till över det tredubbla, en bit över 20 000.

Hur stor är sannolikheten att jag bland dessa namn kan hitta de personer jag söker? Registret är i sin nuvarande storlek i sig inte något jätteregester. Det täcker främst åren 1813-1814 (för Kristinehamn i Värmland fram till 1824). Men söker man en person som reste i sitt yrke (=reste ofta) och levde under denna tid så är sannolikheten rätt god att kunna få en träff på honom eller henne. En sådan person är Samuel Perman.

De handlingar som huvudsakligen har fotograferats och indexerats är de utdrag ur passjournaler (listor över utfärdade pass) som sändes in till Justitiekanslern i Stockholm från passutfärdande myndigheter runt om i landet. Bestämmelserna om dessa utdrag kom i slutet av 1812 i ett kungligt påbud och gällde i närmare 50 år. Utöver passjournalutdragen i Justitiekanslerns arkiv finns i projektets bildsamling, och delvis indexerat, även några passjournaler i original, alltså de handlingar man gjorde utdragen ur.

Alla arkivhandlingar kring pass har inte bevarats och återfinns inte i på landsarkiven eller på Riksarkivet. Ibland saknas originalpassjournalerna, ibland saknas utdraget till Justitiekanslern. När uppgifter om företagna resor saknas för att originalhandlingarna saknas kan uppgifter ur andra handlingar ofta fylla i luckor – en och samma resa dokumenterades ofta i flera dokument. Därför har vi med projektet och det sökbara personregistret en möjlighet att bygga en förhållandevis heltäckande bild av de olika resor som människor förr gav sig ut på.

Arkivhandlingar där Samuel Permans och Samuel Permans resor återfinns

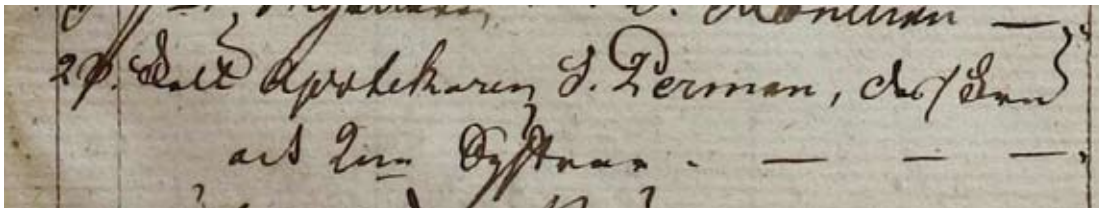
För den period som har avfotograferats, 1813-1814, saknas i JK:s arkiv insända utdrag från landskansliet i Östersund. Varför är det så? Vi kan bara spekulera. Av de passjournaler m. m. i original som finns bevarade från Jämtlands läns landskansli (och som förvaras på Landsarkivet i Östersund) har arkivserierna C IX. "Passjournaler" och D XXVII. "Handlingar till passjournaler" skannats av SVAR och finns på deras hemsida. De finns därmed inte med i bildsamlingen på Genealogiska Föreningens medlemssidor och är inte indexerade. De listor jag för projektets räkning fotograferade på landsarkivet utgör några få listor som SVAR inte har skannat. Och där finns som sagt Samuel Perman med. Säkert finns han också med i de passjournaler som finns på SVARs hemsida.

I den bildsamling som projektet Inrikes Pass bygger upp finns även, som jag nämnde ovan, passjournaler i original. En av de orter för vilka vi har avfotograferat originalpassjournaler är Kristinehamn och passjournalerna därifrån täcker åren 1812-1838. Indexering pågår och har nu nått fram till 1824. När jag nyligen fick in en fil med från dessa passjournaler indexerade namn och satt och jobbade med filen såg jag namnet Samuel Perman. Jag reagerade och tyckte det var kul, det var ju en gammal bekant! Och sedan en bit ner i filen så dök han upp igen. Nu ökade min nyfikenhet – det var värst vad han var ute och reste! Jag gick till vårt namnregister och sökte på “Perman” med en undran om han till och med redan hade registrerats flera gånger utan att jag noterat det. Jo, så var det verkligen! I Kristinehamns passjournal dyker Samuel Perman under åren 1815-1821 upp inte mindre än fem gånger. “Fru apotekerskan” A. C. Perman dyker upp en gång.

Passjournalanteckningarna och vad som står där

ur Kristinehamns rådhusrätts och magistrats arkiv C VII b. Stämningslistor (innehåller även passjournaler):

- 3 juni 1815** erhöll “Öfwer Fält Apotekaren Perman” ett resepass med ett års giltighet för resa på “Allmänna Vägen” till “diverse inrikes städer och orter”.
- 2 juni 1817** erhöll “Öfwer Fält Apotekaren Sam. Perman” ett resepass med giltighetstid: “för resan”, för resa på “Allmänna Vägen” och för resa till Östersund.
- 2 maj 1818** erhöll “Fru Apotekerskan A. C. Perman” ett resepass giltigt för resa på allmänna vägen till Stockholm.
- 23 oktober 1820** utfärdades ett pass för “Fält Apotekaren S. Perman, dess Fru och 2ne systrar”. Resan gick till Stockholm, passet gällde för resan och färden skulle ske på allmänna vägen.
- 30 oktober 1821** utfärdades ett pass för “Fält Apotek. Sam. Perman”. Resandet skulle ske på “Allmänna Vägen”, resmålet var Stockholm, men denna gång var giltighetstiden angiven till två månader.
- 28 mars 1824** utfärdades ett pass för “Fält Apotekaren Sam. Perman” för resa från Kristinehamn till Stockholm.

Fem resor med pass utfärdade i Kristinehamn under en period på sju år. Vad säger det? Vad gjorde Samuel Perman i Kristinehamn? Stannade han och A. C. Perman hos släkt eller vänner i Kristinehamn eller var Kristinehamn bara en anhalt på vägen? Men Samuel Perman hade ju inte någon hustru med initialerna A. C.? Hade Permans en anknytning till Kristinehamn? Genomfördes ytterligare resor till, alternativt genom Kristinehamn under dessa år men utan att nya pass utfärdades hos magistraten i staden? Det var många frågor som väcktes.

Så här gick mina funderingar tills jag av en släktforskarkollega blev upplyst om att jag missat en grundläggande källa! I Sveriges apotekarehistoria återfinns inte bara Samuel Perman utan även *sonen* Samuel Perman, även han apotekare. Samuel Perman den yngre var fältapotekare i fälttåget i Tyskland och i Norge 1814. Han köpte apoteket i Kristinehamn 1815, sålde det 1820 och köpte en egendom i Ölme. Han erhöll 1840 burskap i Kristinehamn som handlande med in- och utländska växter och frön.

Jag kände mig lite dum för jag hade redan gått ut med informationen på GFs hemsida om apotekaren i Östersund, men mest kände jag mig glad. Släktforskning är extra stimulerande när andra hjälper en hitta nya uppgifter.

Spontant ser det ju ut som att Samuel Perman den yngre mer eller mindre gjorde en årlig resa under dessa år. En gång är han stadd på resa till föräldrahemmet i Östersund, vid tre resor är resmålet Stockholm och en gång erhåller han ett pass med ett års giltighetstid till “diverse inrikes städer och orter”. Åtminstone resan till “inrikes städer och orter” ser ju väldigt mycket ut som en ren handelsresa. Om det var så, vad sålde han? Vad handlade en apotekare med för varor under denna tid och vad kan

specifikt Samuel Perman ha handlat med? Både far och son Samuel Perman var både apotekare och handelsmän. Enligt Svenskt Biografiskt Lexikon handlade Samuel Perman den äldre med “vin, likörer och andra varor även sedan han 1826 sålt apoteket”.

Vad vet vi om Samuel Perman den yngres handelsverksamhet? Jo, han erhöll 1840 burskap i Kristinehamn som handlande med in- och utländska växter och frön. Hans kärlek till blommor och växter finns också dokumenterad i den hans skrift som trycktes 1838: “Korrta Underrättelser om Blomsterväxter, hwilka af frön i Sverige kunna odlas och hwaraf de flesta trifwas på kall jord.”

I Kristinehamns passjournal används titlarna “*fältapotekare*” och “*överfältapotekare*”. Detta är militära termer. En fältapotekare var föreståndaren för ett fältapotek i krig. En överfältapotekare var det i större skala. Också här bekräftar Sveriges apotekarhistoria uppgifterna i passjournalen. Samuel Perman den yngre hade varit fältapotekare i fälttåget i Tyskland och i Norge 1814.

Detta är sex uppgifter om resor som finns i Kristinehamns passjournaler under en period på nio år. Fler resor av både far och son kommer att läggas in i namnregistret vad tiden lider. Resorna blir ett gott komplement till forskningen kring Samuel Perman och hans familj. En del uppgifter finns med allra största säkerhet i passjournalerna på SVARs hemsida.

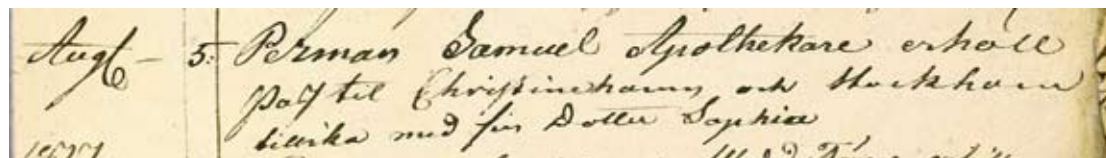
De “passdiarier” jag fotograferade vid mitt besök på Östersunds landsarkiv täcker åren 1815-1824 samt tre månader 1825. De finns inte med i personregistret än men jag letar igenom sidorna efter apotekare med efternamnet Perman... jo, visst finns de även där!

Nya utdrag:

ur Jämtlands läns landskanslis arkiv A II a. Brevkoncept (innehåller även passdiarier):

5 augusti 1816 erhöll “Apothekare Samuel Perman” ett pass “til Kristinehamn och Stockholm tillika med sin dotter Sophia”.

11 augusti 1817 erhöll sonen Jacob ett pass för resa till “Röros och Trondhiem”.

Sonen Jacob bär i passdiariet titeln *provisor*, en titel som försvann i början av 1900-talet. En provisor var en apotekare som var anställd och inte ägde sitt egna apotek.

Intressant är att Samuel Perman den äldres resa 1816 ovan finns i Jämtlands läns landskanslis arkiv men saknas i Kristinehamns magistrats arkivs passjournal. Förklaringen är rimligen att respasset från Östersund var utställt för resa inte bara till Kristinehamn utan både till Kristinehamn och Stockholm. I stället för att få ett nytt pass i Kristinehamn blev han “förpassad” där. Han visade upp sitt pass och fick en anteckning och underskrift på det. Om det pass som Perman hade med sig på resan idag existerar i sinnevärlden i något arkiv och skulle återfinnas så skall det ha en anteckning från förpassningen, daterad och underskriven av borgmästaren eller någon annan ledamot av Kristinehamns magistrat.

På denna senare resa fanns även dottern Sophia med, då 13 år gammal. I oktober 1815, 10 månader tidigare hade hennes mamma och Samuel Permans den äldres hustru Maria Margareta avlidit. Nu följde Sophia med sin far på resa till storebror Samuel och hans familj i Kristinehamn och sedan vidare till huvudstaden.

Det sökbara personregistret tillgängligt på Landsarkivet i Östersund

Det här är ett litet exempel på hur uppgifter om resor kan ge tillskott till levnadsteckningarna för de personer vi forskar på. Förklaringen till varför Samuel och Samuel Perman dyker upp så mycket är att de var handelsmän. Men det är inte uteslutande handelsmän som reste, ibland reste även vanligt folk. Uppgifterna ger en försmak på vad namnregistret till Inrikes pass lovar inför framtiden. Personregistret är numera inte bara åtkomligt från Genealogiska Föreningens medlemssidor för den som är medlem (250 kr/år) utan även från de datorer för besökare som finns på alla arkiv som lyder under Riksarkivet (det finns alltså tillgängligt på Landsarkivet i Östersund). När man söker i personregistret och får träff så erhåller man den registrerade grundinformationen om personen och dennes resa. Sedan kan man klicka sig vidare till den avfotograferade originalhandlingen och där läsa allt som står om personen man fått träff på. Namnregistret innehåller idag drygt 20 000 poster och växer med c:a 2 000 namn i månaden.

Hans Hanner

*ansvarig för projektet Inrikes pass
och med en bit av mitt hjärta kvar i Östersund*

Beredskapstid och ransonering

Av Robert Fresk

Den 3 september 1939 startade beredskapstiden för mig. Jag hade nyligen börjat värnplikten på I 5 och nu hade vi några dagar lekt krig i skogarna öster om Brunflo. Det var övningens sista dag, vi satt ute i skogen och njöt av kronans goda ärtsoppa. Plötsligt kom en rapportkarl med order: allt befäl till kompanichefen! Jaha, tänkte vi, nu gäller det hemfärden: får vi traska och gå eller kanske åka lastbil.

Plutonchefen kom tillbaka, gav order om snabb avslutning av ätandet och sedan uppställning. Det var allvar i rösten när han berättade: tyska trupper har på bred front gått över Polens gräns och det krigas för fullt där nere. England och Frankrike har förklarat Tyskland krig och mobiliserar. Sverige höjer beredskapen med

skärpt bevakning av militära anläggningar. Vi ska omedelbart in till regementet och vakta.

Nu blev det bråttom, vi hann inte ens diska kokkärnen efter ärtsoppan, vilket annars är en dödssynd i det militära. Nere vid landsvägen väntade lastbilar som i hög fart körde till regementet där vi raskt fördelades till olika uppdrag. Utrustade med ett 20-mannatält marscherade vi iväg till Havremagasinet. Sedan tältet kommit upp blev det ordergivning:

”Havremagasinet innehåller vissa militära förråd. Vakt ska därför ha skarpa skott i geväret och blank bajonett. Försöker någon obehörig komma in: hota med bajonett och avvisa muntligt. Nästa steg: skjut varningsskott i luften. Som sista åtgärd har du rätt att skjuta skarpt, sikta

då på benen. Vaktmanskap utgå!”

Själv gick jag vakt klockan 2-4 på natten. Septembernatt, mörkt och blåsigt - buskarna rör sig. Det stora mörka där – är det en buske eller människa? Törs jag gå dit och undersöka? Nej det är nog tryggast vid vaktkuren! Och vad händer ute i Europa: kommer kriget hit? Men natten gick, vi blev avlösta och fortsatte utbildningen. Den 30 november sköt vi på Stora skjutbanan. Matkärran medförde ett meddelande:

”På morgonen har ryska trupper på bred front gått över finska gränsen och ryskt flyg bombarderat Åbo och Helsingfors. Kompaniet skall omedelbart återvända till regementet”

Så kom kriget närmare och utlöste massor av aktiviteter. Svenska trupper vaktade gränsen i norr och väster, svenska kvinnor stickade värmande vantar, halsdukar och hjälmskydd som aldrig förr och över 12000 svenskar anmälde sig som frivilliga till den finska krigsmakten. Jag var själv med och hann vara några veckor vid fronten. Efter freden kom jag hem till Östersund på kvällen den 8 april. Nästa morgon väcktes jag av mamma som hört på radion att tyskarna gått in i Norge och från Trondheim var på väg mot svenska gränsen. Nu blir du nog snart inkallad igen sa hon.

Det stämde, inom några dagar var jag åter i svensk uniform. I inskrivningsboken kan jag summera till 1233 dagar i det militära. Långa inkallelser blev för många ett stort avbräck i studier och utbildning liksom för företagare i jordbruk och hantverk. Luckorna på arbetsplatserna fylldes till stor del av kvinnor som visade sig sköta jobbet minst lika bra som män. En ny yrkesgrupp blev tornsvalorna, smeknamnet på de flickor som skötte luftbevakning från torn som byggdes upp nära samhällen och industrier.

Skörden 1938 och -39 var god och gav Sverige överskott på säd. Vi var självförsörjande på potatis och socker och hade matfett och kaffe i lager. Men olja, bensin och fotogen beräknades räcka endast tre månader. Många vuxna mindes den hårda ransoneringen under första världskriget och började lagra begärliga varor. Begreppet hamstring föddes och fördöm-

des. Mars 1940 ransonerades kaffe, the, tvål, fläsk, smör, bröd och vissa tyger. De dåliga skördarna somrarna 1940-43 förvärrade situationen liksom den spärr som stängde fartygstrafik genom Skagerack sedan tyskarna ockuperat Danmark och Norge. Fartygen dirigerades då till Petsamo men även den vägen stängdes genom fortsättningskriget mellan Ryssland och Finland.

Sverige präglades mer och mer av kriget: gasmasker delades ut, och mörkläggningsgardiner blev obligatoriska och varningssignalen "Hesa Fredrik" ljöd på prov första

måndagen i varje månad. Värnplikten ökade från 190 till 360 dagar och längs den skånska kusten byggdes 600 betongbunkrar i den så kallade PerAlbinlinjen. Och Ulla Billquist blev omåttligt populär med "Min soldat någonstans i Sverige." Ack ja!

Nyåret 1941 startade lejdtrafiken genom Skagerack: var fjärde båt var lastad med olja så att nödvändig lastbilstrafik nödtorftigt kunde hållas igång. Men personbilarna stod stilla i ladoroch garage, gummiringarna var ofta rekvirerade till mili-

tärtjänst och cykeln blev det allmänna färdmedlet i arbete och fritid. Så cyklade till exempel sommaren 1942 min flickvän med en kamrat den långa vägen från Östersund över Stockholm ner till Jönköping och tillbaka över Örebro och hem.

1941 ransonerades mjöl, gryn,

Kaffe, te och kakao	B 21-B 22 Tilläggskort kupong B13 ⁹)	1 ⁹ / ₁	11 april	250 gram rostat kaffe eller 200 gram te eller 300 gram kakao
Kakao och te Barn 1927-40	C 21-C 22	1 ⁹ / ₁	12 april	300 gram kakao eller 200 gram te
Socker och sirap	H 34, H 35, H 36	1 ⁹ / ₂	22 mars	1 kg socker eller 1,4 kg sirap
Sirap Barn 1935-42	R 217-R 218	1 ⁹ / ₂	22 mars	1,4 kg sirap (halvkupong har två nummer)
Matfett och grädda	M 137-M 138 M 139-M 140	2 ⁹ / ₁	25 febr.	250 gram matfett eller 1 1/2 liter grädda
L-kupong med samma nummer som M-kupong gäller för pris- nedsättning med 1 kr 50 öre pr kg matfett	M 141-M 142 M 143-M 144	2 ⁹ / ₁	25 febr.	250 gram margarin -- ej annat matfett eller grädda
	M 145-M 146 M 147-M 148	24/2	25 mars	250 gram matfett eller 1 1/2 liter grädda
	M 149-M 150 M 151-M 152	24/2	25 mars	250 gram margarin el. matolja -- ej annat matfett el. grädda
Mjölk prisnedsättning med 10 öre pr liter	O 45 L o. m. O 52	14/2	15 mars	3 1/2 liter mjölk (halvkupong har två nummer)
Köttvaror	G 118, G 119	12/2	18 mars	400 poäng kött-, fisk- eller charkuterivaror pr halvkupong
	S 60	12/2	18 mars	400 poäng köttvaror -- ej fisk eller fiskfärs pr halvkupong
	S 61-S 62 S 63-S 64			

Ransoneringskalender. Foto R.Fresk

kött, ägg och ost. 1942 hamnade kläder och tobak samt 1943 skor på kupong. Men det var stor uppfinningsrikedom med surrogat: det lär ha funnits ett hundratal olika "kaffesurr" och det fanns surr för the, kakao, kött, matfett, ägg, kryddor, tobak och läder. Ransoneringen upphörde efter krigets slut men kom av valutaskäl tillbaka för kaffe under 1947-51.

Ett stort bekymmer var att importen av kol och koks nästan helt upphörde under kriget. I stället blev den svenska skogen

vår värmekälla. Men skogsarbetarna var ofta inkallade i militärtjänst och nu startade så kallade ”huggarkurser” där arbetslösa eller nybörjare utbildades till vedhuggare. En del av veden blev bränsle i de åbakiga aggregat som monterades på bilar för att ge drivmedlet gengas i stället för bensin eller diesel.

Även modet anpassade sig till den militära stilen och kläderna blev strikta - och tråkiga, tyckte många. Förtjusningen blev därför stor när krigsslutet följdes av ”The new look” med böljande tyg i kjolar av ny generös längd, nylonstrumpor och jeans. Men damernas baddräkter gick åt

Ch. Dior med The New Look.

andra hållet: här beordrade myndigheterna i USA en kraftig tygbesparing som resulterade i

bikinin.

Till sist: ransoneringen inverkade positivt på släktforskningen! För att kunna få ut kort för ransonering fordrades att vara ordentligt skriven i kyrkböckerna. Detta krav gjorde att ungefär 200 000 människor, som förut varit skrivna ”på socknen” eller som ”obefintliga” tvingades ta ut flyttningsintyg eller på annat sätt ge sig till känna för att kunna få sina ransoneringskort. Intet ont som---

---

Öratjärndalen

Datum: 4 maj 2013 10:52

I mitt arbete med att dokumentera Öratjärndalens historia hittade vi ett kort på en familj. Kortet verkar var taget i Baku, Azerbajdzjan! Ingen hade någon information om kortet så jag tog kontakt med personer som skrivit om Nobel och Baku men inte heller de hade någon information som kunde hjälpa till att härleda någon person eller kontakt med gården ”Simons” där kortet hittades.

Därefter var jag i kontakt med den från TV kända släktforskaren Ted Rosvall som också forskat om svenskar i Baku. Av honom fick jag tips om några möjliga kontakter.

Om ni har något medlemsblad i Jämtland kanske en bild på familjen skulle kunna finnas även på annat håll. Själv har jag ingen personlig anknytning till kortet men jag är imponerad av att ett kort runt 1900 kunde hitta sin väg från Baku till Öratjärndalen, i Bräcke kommun, som på den tiden låg i nästan väglöst land.

Visst är det fantastiskt med gamla kort och dess historia.

Hälsningar

Lennart Bäckström
Gävle
lennartbackstrom@gmail.com
070- 5842475, 026- 146068
<http://oratjarndalen.se/>

TED ROSVALLS FÖRSLAG PÅ PERSONER:

Vilken fantastisk bild!
Jag kan tänka mig att det handlar om ca 1890 eller så.
Familjen ser hyfsat svensk ut...
Bifogar ett par tänkbara kandidater...

Grönvall, Johan Maskinist (ogift man)
f. 7/6 1846 i Berg, Jämtlands län (Jämtland)
Utvandrad 12/6 1879 från Baggensgatan 14,
Storkyrkoförs, Stockholms stad (Uppland) till Ryssland

Karlsson, Johanna Ogift kvinna
f. 3/9 1854 i Östersund, Jämtlands län (Jämtland)
Utvandrad 9/8 1879 från Östersund, Östersund,
Jämtlands län (Jämtland) till Ryssland
Källa: Husförhörslängd, s. 290

Lund, Erik Fredrik Anton Son (ogift man)
f. 18/3 1852 i Lillhärdal, Jämtlands län (Härjedalen)
Utvandrad 24/9 1867 från Kyrkbyn, Lillhärdal,
Jämtlands län (Härjedalen) till S:t Petersburg, Ryssland
Källa: Husförhörslängd, s. 78

Persson, Anna Justina Jungfru (ogift kvinna)
f. 16/6 1870 i Häggenås, Jämtlands län (Jämtland)
Utvandrad 3/10 1899 från Köpmanagatan 31 Östersund, Östersund, Jämtlands län (Jämtland) till
Baku, Azerbajjan

Wahlin/Wählin, Anders Verkmästare (ogift man)
f. 28/1 1847 i Sveg, Jämtlands län (Härjedalen)
Utvandrad 30/10 1880 från Östersund, Östersund, Jämtlands län (Jämtland) till Baku, Azerbajjan
Källa: Husförhörslängd, s. 341 [samt utflyttningslängd]
samma person igen:

Wählin, Anders Ingeniör (ogift man)
f. 28/1 1847 i Sveg, Jämtlands län (Härjedalen)
Utvandrad 20/10 1888 från Stationen Kv.Braxen Brog., Nässjö, Jönköpings län (Småland) till S:t
Petersburg, Ryssland
Källa: Husförhörslängd [och utflyttningslängd nr 77 1880]

Den sistnämnde personen ser kanske särskilt intressant ut...
Mvh TE (Ted Rosvall ted.rosvall@telia.com)

Tillkommer:
Hansson Dalin, Kristina Piga (ogift kvinna)
f 6/3 1859 i Östersund.
Utvandrad till Baku, Azerbajjan, förr Ryssland 30/10 1880
Källa: Husförhörslängd sid 306, A1a:10b, och utflyttningslängd, nr 78 1880.

Kompletteringar av redaktören Bo Svartholm.

Presentationer

Den 4 mars får vi höra **Per Anders Forsberg** berätta under titeln *Släktforskningens problem, lösningar och glädjeämnen*. Här följer en presentation av honom:

Jag heter Per Anders Forsberg, född 1957, bor på Frösön och har en gård i Näs som nu fungerar som fritidshus.

Arbetar sedan sex år tillbaka på Mittuniversitetet där jag undervisar i psykiatri, psykologi, olika former av samtalsbehandling samt metoden i dessa i olika utbildningar. Innan dess arbetade jag sedan 1977 inom psykiatrin, och där inom de flesta olika verksamheter.

1998 var det tänkt att jag skulle påbörja forskarutbildningen på Umeå universitet, men i november 1997 var jag med om en ganska allvarlig trafikolycka då jag knäckte både nacke och fick ett flertal frakturer i ryggen. Efter detta tillät inte kroppen mer än halvtidsarbete.

Mitt släktforskande började 1991 då jag hjälpte till att städa efter en av pappas morbröder som avlidit. Han hade sedan några år forskat på sina föräldrars anor och kommit en bit på väg, men också stött på olika hinder. I mina ögon då var släktforskning något som sysslolösa pensionärer sysslade med, vilket jag upptäckte ganska snabbt eftersom det efterlämnade materialet triggade min nyfikenhet, och jag började besöka Landsarkivet någorlunda regelbundet. Min farmors släkt tycker jag är spännande, på moderssidan är

de både samer och tornedalingar och det finns en hel del exempel på hur man behandlade minoriteter längre tillbaka, man "tvångsförsvenskade" dem på olika sätt. På farmors faders sida finns det fortfarande en hel del frågetecken. Oäkta Bernadotter finns det gott om i landet och farmors farfar påstås vara en av dem, sådant leder alltid till diskussioner. Det finns material som både styrker och förkastar detta, samt en hel del klurigheter. Jag har ett hundratal tremänningar varav många forskar i detta och ibland gör vi något fynd och ibland går vi på en nit. Under nödåren på 1860-talet hittade jag ett flertal anförvanter som satt eller suttit på fästning, men det var ju mer ett utslag av att det var nödtider.

På min moders sida finns det också Fader okänd, mormors far fick tex aldrig veta vem som var hans far eftersom detta var och fortfarande är sekretessbelagt. Mormors mor kom från en stor barnaskara på 19 barn varav 17 emigrerade pga dåliga tider.

Min farfars släkt kommer från Jämtland, Västerbotten och Västernorrland. På hans moders sida härstammar de från slakten Blix i Näs och där kan man gå relativt lång tillbaka, det finns material som går så långt som till 800-talet, men dessa källor är nog inte riktigt tillförlitliga. På hans faders sida täcker ättlingarna in i stort sett hela Norrland då de av olika anledningar var rörliga av sig.

Tisdag 7 januari ger **Catarina Lundström** ett föredrag med titeln *Den goda viljan : Kvinnliga missionärer i koloniala möten, Tunisien och västra Jämtland*.

År 2005 disputerade Catarina på en avhandling om *Landshövdingefruar och deras handlingsutrymme* –

Fruars makt och omakt: Kön, klass och kulturarv 1900-1940. Nu är hon i slutskedet med en bok baserad på postdokprojektet "Välfärd och kulturell kolonialism". Hon har tidigare arbetat i ca 20 år som chef för Föreningsarkivet i Jämtland, men finns nu på landstinget Västernorrland där hon fungerar som kultursamordnare.

Om 1700-talets domböcker i Jämtland av Christer Kalin

För 30-talet är under första hälften av 1700-talet är Jämtlands domsagas domboksprotokoll i original till stora delar konceptartade och nästintill oläsliga. Det är under häradshövding Haqvin Stridsbergs tjänstgöringstid som detta uppträder.

De avskrifter, s.k. renoverade domböcker, som förvaras i Svea hovrätts arkiv i riksarkivet, har nu skannats av Arkiv Digital för Jämtlands län och denna tidsperiod. De finns sedan slutet av oktober tillgängliga genom Arkiv Digital's abonnemang.

Det är Stephan Häggström, som arbetar med Arkiv Digital's skanning vid landsarkivet i Östersund, som har begärt att detta domboksmaterial skulle prioriteras vid skanning. Parallellserien med renoverade småprotokoll har däremot inte skannats. I original är småprotokollen införda i domböckerna och på samma sätt drabbade av oläsbarhet.

Avsändare:
 JLS
 c/o Maud Tornving
 Nyponvägen 21
 831 62 Östersund

JLS - Nytt Nr 4 2013

Tid och plats	Aktivitet	Värd/Ansvarig
Tisdag 3 december kl 18.00 Mingel och glögg från 17.30 Medlemsmöte Landsarkivet Julmöte. Ta gärna med lotterivinster.	När järnvägen kom till Jämtland. Karl Erik Dahl berättar om Jämtlands järnvägshistoria. Presentation se JLS-nytt nr 3, 2013	Programgruppen Ordinarie värdar
Tisdag 7 januari kl 18.00 Medlemsmöte Landsarkivet	Den goda viljan : kvinnliga missionärer i koloniala möten, Tunisien och västra Jämtland. Catarina Lundström berättar Presentation se sid 11	Programgruppen Ordinarie värdar
Måndag 20 januari kl 13.00 Medlemsmöte Samling Skatteverket Köpmangatan 18	Hur sker folkbokföringen och vilken fakta finns i folkbokföringen	Programgruppen
Tisdag 28 januari kl 18.00 Medlemsmöte Landsarkivet	Föremålen berättar Margareta Olsson och Anita Brandén Ta med en sak och berätta dess historia	Programgruppen Ordinarie värdar
Måndag 17 februari kl 13.00 Medlemsmöte Landsarkivet	Medlemmar berättar om sin forskning Mary Öhrbom Eva Eklund Arne Ahlström	Programgruppen
Tisdag 4 mars kl 18.00 Medlemsmöte Landsarkivet	Släktforskningens problem, lösningar och glädjeämnen Per Anders Forsberg berättar Presentation se sid 11	Programgruppen Ordinarie värdar
Lördag 15 mars kl 11.00 – 16.00 Öppet hus Landsarkivet	Släktforskningens dag	Styrelsen
Tisdag 1 april kl 18.00 Landsarkivet	Årsmöte Föredrag av Birger Ekerlid	Styrelsen Ordinarie värdar
Måndag 28 april kl 13.00 Medlemsmöte Landsarkivet	Utvärdering av vårens program	Programgruppen
Lördag eller söndag 24 – 25 maj	Utflykt	Programgruppen